

Cím	Ma 1. (design és építészet) – Fogalmak hálójába: a kortárs design és építészet jelenségei
Kódok	M-DE-104
Hirdető	Mesterképzések Iskolája
Környezet	Tantermi / Stúdió, műterem vagy műhely / Külső helyszín /Online

Kurszus adatok			Tantárgy adatok			
Kurszus típusa	Kontaktóra	Otthoni munkaóra	Befoglaló tantárgy	Tantárgy típusa	Félév	Tantárgy kreditértéke
Gyakorlati	3	114	Ma 1. (design és építészet)	Gyakorlati	2026-2027/1	5

Ajánlás

Rövid leírás
Könnyen megeshet, hogy nehezen definiálható fogalmak sűrű hálójába gabalyodunk, ha a kortárs design és építészet meghatározó jelenségeit igyekszünk körvonalazni. Se szeri, se száma a design/építészet különféle módszereit, törekvéseit, szemléletmódjait, elméleti konstrukcióit, praxisait, specializációit és attitűdjeit jelölő fogalmaknak. A folyamatosan bővülő sorból itt csak néhány olyan példa szerepelhet – a legismertebbek közül –, amelyek valamiképpen bővítik, újraértelmezik, opponálják, vagy éppen élesen kritizálják a környezetalakítással és tárgyformálással foglalkozó szakmák második világháború utáni paradigmáját, az emberközpontú tervezés (human-centered design) elvrendszerét: öko-, bio-, szociális, partícipatív, aktivista, kollaboratív, inkluzív, univerzális, felhasználóközpontú (user-centered), feminista, generatív, figitális (phygital), immerzív, narratív, spekulatív, fiktív (fikciós), konceptuális, kritikai és diszkurzív design. Megszaporodtak a design világában felgyülemlett ismereteket, tapasztalatokat és módszereket az üzleti, a közpolitikai, illetve a tudás- és kreatívipari világ számára adaptáló gyakorlatok és metódusok is – elég csak a designgondolkodás (design thinking), designkommunikáció, designstratégia, designkompetencia, designtudatosság nap mint nap terebélyesedő „fogalombokrára” gondolni. Mindezt az egyre gazdagodó multi- és transzdiszciplináris kutatási irányok – mindenekelőtt a designkultúra-tudomány, az ún. designtudományok (Design Studies), a vizuáliskultúra- tudomány, az anyagikultúra-tudomány vagy a sorozatos paradigmaváltáson átesett designtörténet-írás – egyre több irányból igyekeznek megközelíteni, leírni és elemezni. Immár a design napi gyakorlatában is meghatározó szerepet kapnak az inter- és posztdiszciplinaritás sajátos, a tervezőszakmák mai kihívásai által létrehívott (következésképp a klasszikus tudományosság kritériumainak nem mindig, illetve nem következetesen megfelelő, vagy azon tudatosan túllépő) formái. A design és az építészet mind több tudomány ismereteit “szívja fel” és értelmezi a maga normái szerint, s ebben

fontos "társaivá" váltak pl. a kulturális antropológia, a környezetpszichológia, az „ember-környezet tranzakció tudománya” terebélyesedett környezetpszichológia és számos más tudomány. Az ún. designkutatás különféle változatai szinte a szemünk előtt hoznak létre olyan új tudásbázisokat, amelyek egy többszörösen összetett, hálózatosodó együttműködésben öltenek testet.

A kurzus természetesen e hatalmas kérdéskör teljes felfejtésére nem vállalkozhat, a fogalmak és szakmai törekvések e – gyakran meglehetősen kuszának tűnő – hálóját mégis valamelyest szétszálazhatja. A tendenciák és szakmai problémák mélyebb megismeréséhez a 2024-es budapesti Cumulus konferencia előadásait egybegyűjtő *P/references of Design* című tanulmánykötet, valamint néhány további (a kurzus elején ismertetésre kerülő) tanulmány közös olvasószemináriumi feldolgozása és megvitatása nyújthat segítséget. Az írásművek kritikai feldolgozását a fenti témakörökhöz kapcsolódó oktatói előadások és beszélgetések alapozzák meg, melyekre nagyrészt a félév első felében, szeptemberben és októberben kerül sor.

Oktatók				
Oktató neve	Elérhetősége	Óraszám	BIO	Fogadóóra
Haba Péter	phaba@mome.hu	3		

Félév menete			
A kurzus formátuma			Órarendi időpontok
A kurzus a fentiekkel összhangban részint oktató előadásokból, részint hallgatói prezentációkból és beszélgetésekből áll.			
Az egyes foglalkozások jellege és ütemezésük, tanári közreműködés jelölése			
Hetek	Dátum	Heti tartalom	Műhely/speciális terem
1		Az ökológiai designaktivizmustól a fikciós designig. Szakmai tendenciák a fiatal hazai tervezők körében I.	
2		Az ökológiai designaktivizmustól a fikciós designig. Szakmai tendenciák a fiatal hazai tervezők körében II.	
3		Humánökológia és design. A 2023-as és 2025-ös Velencei Építészeti Biennálé tanulságai	
4		Regionalitás és/vagy lokalitás? A regionalizmus(ok) és a helyspecifikus tervezés dilemmái 2000 óta	
5		Digitália bővületében: a parametrikus/generatív design válfajai az 1990-es évek óta, avagy mivé lesz a tervező?	
6		Vendégelőadó	
7		Fenomenológia az építészeti gondolkodásban	
8		Vendégelőadó	
9		Hallgatói prezentációk	
10		Hallgatói prezentációk	

11		Hallgatói prezentációk	
12		Hallgatói prezentációk	
13			
14			
15			

Kurzusteljesítés feltételei, követelmények és értékelés

A kurzus teljesítéséhez **három feladat elvégzése** szükséges.

- 1.) A hallgatók a félév elején a fent említett, s a kurzus első óráján részletesen közlésre kerülő szakirodalmi munkák közül választanak. A hallgatók a választott szövegeket komplex kritikai szemlélettel feldolgozzák, elemzik, saját meglátásaikkal reflektálnak rájuk, továbbgondolják vagy opponálják. A feladat fontos része, hogy a hallgatók a választott szöveg témájához kapcsolódó más designelméleti írásokat, illetve design- és/vagy képzőművészeti alkotásokat, esetleg kiállításokat, szakmai eseményeket kutatnak fel és mutatnak be. A feladat tehát nem pusztán beszámoló (hangos olvasónapló) készítése, hanem az adott szöveg kritikai feldolgozása, kiegészítése, kontextualizálása, kommentálása is.

A hallgatók munkájuk eredményét az október végi és novemberi órákon prezentálják, közösen egyeztetett időpontokban. A körülbelül 25-30 perces prezentációknak mélyreható kutatómunkán, a vonatkozó szakirodalom feldolgozásán kell alapulnia, s informatív, gazdag képanyagot felvonultató vetítéssel kell összekapcsolódnia.

- 2.) Minden hallgatónak ki kell választania valamelyik hallgatótársa prezentációját és azt a prezentáció elhangzása után előszóban, 10 percben opponálnia kell, kérdéseket kell feltennie, gondolatokat kell hozzáfűznie. Javasolt a hozzászólásra való előzetes felkészülés: a prezentáló az óra előtt néhány nappal megküldheti az opponensnek a prezentációt és az előadás vázlatát/szövegét, akár közösen egyeztethetnek is.

- 3.) A hallgatók a prezentációk alapján egy darab 16.000–18.000 karakter terjedelmű, szakirodalmi hivatkozásokkal kiegészített és a felhasznált irodalom bibliográfiáját tartalmazó szemináriumi dolgozatot készítenek. A dolgozat terjedelme szóközökkel, de a hivatkozások és a bibliográfia nélkül számítandó. A dolgozatokat egy közösen egyeztetendő 2027 januári határidőre kell beadniuk.

Követelmény, beadandó munka	Értékelés módja	Értékelés szempontjai	Leadási határidő, alkalom	Súly az érdemjegyen
Feltétel 1...				
Feltétel 2...				
Általános, átfogó feltételek				
pl. vizsgára bocsátás feltétele), szabadszavas leírás				

Jegyzetek és irodalom

Kötelező irodalom

Schneider Ákos: *Az emberközpontú tervezés határai. Spekulatív design és poszthumán állapot.*

Typotex, Budapest, 2022. Doktori értekezés formájában:

<https://corvina.mome.hu/dsr/access/ffd20df4-5c28-4072-b5f9-10ebbcc07a47>

• Attila Bujdosó, Réka Borda, Rita Szerencsés szerk.: *P/references of Design. Cumulus Conference Proceedings Budapest 2024*. Cumulus Association ry – University of Art and Design Budapest, 2024.
<https://corvina.mome.hu/dsr/access/94c9e56d-092e-4e6e-b40b-24b839b75f3b>

Kurzus jegyzetei, prezentációi

Ajánlott irodalom

Tanulási eredmények

Tudás	1. Érti a design- és művészetelméleti, valamint kritikai kérdésfelvetések, teóriák és gyakorlatok komplexitását és összefüggérendszerét. 2. Általános és specializált ismeretekkel rendelkezik a designelméleti gondolkodás, elemzés és írás meghatározó folyamatairól és koncepcióiról. 3. Magas szinten érti a tervezői-alkotói gondolkodás mibenlétét a designban, művészetekben, az építészet és a média területén. 4. Felismeri a hagyományokra építés, egyidejűleg az innováció jelentőségét.
Képesség	1. Felismeri a design, a művészetek, média és építészet által felvetett és megoldott vagy megoldandó problémákat, reflektál azokra. 2. A tanulmányai során szerzett tapasztalatokra támaszkodva önállóan feldolgozza a design, a művészetek, média és építészet területén megjelenő új ismereteket. 3. Magas szintű reflexiós képességekkel rendelkezik.
Attitűd	Kiforrott kritikai érzékeléssel viszonyul a design és a művészetek történeti, valamint kortárs alkotásaihoz, a különböző tervezői/alkotói gyakorlatokhoz és eredményekhez.
Autonómia és felelősségvállalás	1. Felelősséggel és személyes autonómiával képes a kurzuson megszerzett ismereteket szakmai tevékenysége során alkalmazni.

Felmentés

Nem adható felmentés a kurzuson való részvétel és teljesítés alól.

Felmentés adható egyes feladatok teljesítése alól, illetve egyes órákon való részvétel alól.

Más, tevékenységgel egyes feladatok kiválthatók.

Teljes felmentés adható.

A teljes vagy részleges felmentés részleteit a hallgatónak az oktatóval és a szakvezetővel szükséges egyeztetnie.

Tantervi kapcsolatok

Tantárgy	Kapcsolódó kurzusok (párhuzamosságok)	Kurzus érdemjegy aránya a tantárgyban

A tantárgy előfeltételei a tantervi háló szerint:	Szabadon választott esetén sajátos előfeltételek vagy a kurzus felvételére vonatkozó esetleges sajátos előfeltételek:	Szabadon választhatóként felvehető?
		Igen/Nem

Mesterséges intelligencia használatára vonatkozó irányelvek és szabályok a kurzusban
A mesterséges intelligencia egyetemi használatára a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem Mesterséges Intelligencia és Plágiumszabályzata vonatkozik.

Alapanyagigény	Ki biztosítja?
Alapanyagigény 1...	Tech Park / Szak / Hallgató
Eszköz vagy anyagigény 2...	Tech Park / Szak / Hallgató

Egyéb információ, megjegyzések
Szabadszavas válasz szükséges, vagy üresen hagyható Amennyiben a kurzusra vonatkozik a Szellemi tulajdon-kezelési Szabályzat 6. § (1) kötelező elem: „A jelen kurzus, illetve az annak során végzett tevékenység az Egyetem 2021. szeptember 1-én hatályba lépett Szellemi tulajdon-kezelési Szabályzat 6. § (1) bekezdésének hatálya alá esik, így a résztvevő hallgatók a Szabályzat 6. § (3) bekezdésének megfelelően szerződést kötnek az Egyetemmel többek között arról, hogy a kurzus során előállított szellemi alkotásaikkal kapcsolatos vagyoni jogok, felhasználási jogok átadásra kerülnek az Egyetem részére a hivatkozott szerződésben meghatározott feltételek szerint. Továbbá, a Hallgató a teljes kurzussal kapcsolatban teljeskörű titoktartásra kötelezett - különösen a kurzus tárgyával, a tevékenységgel és az elkészült alkotásokkal, munkákkal, egyéb eredményekkel, továbbá azok elkészítésének körülményeivel kapcsolatban - így azokról információt mással nem közölhet, nem publikálhat, nem hozhat nyilvánosságra, kivéve, ha a kurzus elvégzéséhez aláírt írásbeli szerződésben ettől eltérően rendelkeznek. Fentiek elfogadása a kurzus felvételének alapfeltétele. A „tárgyfelvétel” menüpont kiválasztásával a hallgató kijelenti, hogy tudomással bír ezekről a körülményekről és a vonatkozó szerződés megkötésében közreműködik.